

Näringslivsstrategi 2012 – 2014 med utblick till 2020

Nordanstigs vision

I Nordanstig kan Du skapa det liv Du vill. Här finns valfrihet, närhet till natur och människor, fantastiska möjligheter till aktiv fritid och ett rikt kulturliv.

Nordanstigsandan ger tillväxt och gör att företagande, skola, omsorg och föreningsliv ständigt utvecklas och blommar.

Attraktiv boendemiljö finns mitt i den vackra naturen, från kust till berg som vårdas ömt för framtida generationer.

Mål/indikator

Sveriges kommuner och landstings mätning nöjd kundindex (NKI) ska år 2012 motsvara minst medelvärdet för Sveriges kommuner d.v.s. 66. Därefter ska nya förbättrade resultatmål ställas för varje år.

Nordanstigs kommunsplacering i Svenskt Näringslivs kommunranking ska förbättras varje år.

Strategi

Enligt kommunens programförklaring är strategierna för det prioriterade området ”Näringsliv och arbetsmarknad” under innevarande mandatperiod följande:

Näringsliv och arbetsmarknad

- Nordanstigs kommuns insatser för näringsliv och företagande ska kännetecknas av attityder som skapar ett förbättrat företagsklimat och en god företagsutveckling, samt möjligheter och öppningar att utveckla nätverk och innovationer.
- Den gröna sektorn lyfts fram som särskilt intressant och som ett sätt att arbeta med hållbar tillväxt.
- Samarbetet med företagarna lyfts fram som ett sätt att möjliggöra ökat antal företag, fler arbetstillfällen och utvecklad turism. Kommunen ska arbeta aktivt för nyetableringar av företag och tillväxt för nyetablering av företag och tillväxt inom befintliga företag och utbildning inom företagande och entreprenörskap
- För att förbättra servicen till företag och företagare behöver tjänstegarantier utfärdas inom områden som är särskilt angelägna.

- Förstoring av arbetsmarknadsregionen är strategiskt viktig och det är särskilt angeläget att medverka till att ungdomarna kommer in på arbetsmarknaden. De åtgärder som kommunen vidtar ska inriktas mot att människor ska klara sin egen försörjning.
- Kommunen ska också medverka till att de nya svenskarnas och andra inflyttares yrkes- och utbildningskompetens tas tillvara.

Verksamhetsplan

Verksamhetsplanen godkänns av kommunstyrelsen avseende utvecklingsområden. Aktuella utvecklingsområden är:

- Styrning/organisation/struktur
- Myndighetskontakter
- Kontakt, relationsbyggande
- Stödja nya och befintliga företag i kontakter med ”företagens vänner” d.v.s. Almi, länsstyrelse, Invest in Gävleborg m.fl.
- Viss uppsökande verksamhet
- Förbättra attityder till företagande
- Skapa nätverk för ökad innovativitet
- Besöksnäring – turism
- Näringsliv och skola ska samarbeta så att elever får insyn i entreprenörskap och företagande.

Utgångspunkter för näringslivs- och arbetsmarknadspolitiken i Nordanstigs kommun

För att veta om kommunen fullföljt sina mål- och strategier på ett lyckosamt sätt måste **indikatorer** sättas upp, så att vi vet om det förväntade resultatet uppnåtts. Flera av strategierna kräver ett långsiktigt arbete, vilket gör det svårt att veta om de lyckats i ett mer kortsiktigt perspektiv.

Utvärdering av näringslivsorganisationen

I februari år 2011 överlämnade konsultföretaget PWC en utvärdering av näringslivsorganisationen i Nordanstig. Slutsatserna var:

- Otydlighet; otydliga styrdokument och otydliga mandat. Styrgruppen för Nordanstigs utvecklings uppdrag ansågs särskilt otydligt liksom uppdragen i den kommunala organisationen
- Förväntansgap konstaterades mellan de behov av stöd och service som företagen i kommunen förväntar sig och den verksamhet som bedrevs.

Möjliga angreppssätt

Vi kan dra slutsatsen att kommunikationen tydligen inte fungerat särskilt bra mellan kommunen och företagen. Frågan är vad det beror på och om förväntningarna från såväl kommunen som företagen varit realistiska eller inte. Konsultens intervjuer med ett antal företagare indikerade att större företag i kommunen inte ansåg sig behöva särskilt mycket stöd av en näringslivsorganisation och att mindre företag, som i och för sig efterfrågat stöd, inte ansåg att de blivit ”sedda”.

Frågan är egentligen om det som efterfrågas mer är av allmän karaktär som ”god infrastruktur” som t ex bra vägar, kommunikationer, bostäder, skolor och förskolor etc. och tillförlitlig och effektiv handläggning av myndighetsärenden. Företagarnas mest frekventa kontakter med kommunen tycktes vara i markfrågor, vilket inte är en fråga som ingår i näringslivsorganisationens uppdrag utan en fråga för den tekniska verksamheten i kommunen.

Kommunens kontakter med näringslivet

Kommunens organiserade kontakter med näringslivet sker idag huvudsakligen via ”styrgruppen”, som konstaterades ha ett mycket otydligt uppdrag från kommunen.

Kommunikation

Det är, som sagts, tydligt att utvärderingen indikerar att kommunikationen med företagen i kommunen behöver förbättras.

Omvärldsanalys

Nordanstig är den kommun i landskapet som har den största andelen invånare som pendlar till andra kommuner för arbete. Att kommuninvånare söker sig till andra kommuner för att finna sin utkomst behöver inte vara negativt utan kan vara en naturlig följd av en mindre kommuns mindre möjligheter att bereda den boende befolkningen arbete inom kommunen. I många fall kan det finnas fördelar med att de yrkesverksamma finns på en större, mindre sårbar arbetsmarknad. Det är också därför det är viktigt att arbetsmarknader kan utvidgas till större arbetsmarknadsområden som är tillgängliga inom en rimlig tidsinsats.

Samtidigt går det inte att komma ifrån att en kommuns självkänsla i hög utsträckning hänger samman med hur väl den kan attrahera nya företag att etablera sig och hur väl kommunens befintliga företag mår. Ett vitalt näringsliv är en viktig bas. Det gör att företagsamhet och entreprenörskap ofta får en alldeles särskild ställning i kommuner.

Insikten om att en arbetsmarknad måste nå en viss storlek innan den börjar växa av egen kraft har också resulterat i speciellt intresse för hur funktionella arbetsmarknadsregioner utvecklas och för arbetsmarknadsutvidgningens betydelse.

I regioner som har en snabb och varaktig ekonomisk tillväxt sker en snabb överföring från kapital och arbetskraft från låg- till högproduktiva verksamheter. Stora regioner med stor branschbredd och diversifierad näringsstruktur har lättare för att klara detta. Att så stort intresse knyts till regionens storlek beror på att man kan iaktta att när en arbetsmarknad nått en tillräcklig storlek så genereras nya verksamheter och branschbredden ökar ytterligare.

Näringslivsverksamheten i Nordanstig är starkt sammanknippad med utvecklingen i främst Hudiksvall, men även Sundsvallsregionen. Tillsammans har dessa tre kommuner en befolkning på drygt 140 000 invånare och skulle således med goda kommunikationer, tillsammans med ytterligare fler kommuner, kunna tänkas bilda en framtida slagkraftig arbetsmarknadsregion.

År 2010 fanns 2 595 personer som både bodde och arbetade i Nordanstig. 557 personer pendlade in till kommunen för arbete och 1 673 pendlade ut. Pendlingsnettot var således -1 116. Huvudsakligen skedde pendlingsutbytet med Hudiksvall, men även med Sundsvall och Gävleborgs kommuner i övrigt.

Nordanstig och Hudiksvall utgör ett gemensamt FA-område och har härigenom en gemensam arbetsmarknad. Det betyder att Hudiksvalls näringsliv är integrerad med sysselsättningsutvecklingen för Nordanstigs invånare. Det indikerar också att ett nära samarbete behöver utvecklas med grannkommunen.

Befolkningstalet har, sett över en lång följd av år, varit dalande. År 1950 hade de kommuner som numer bildar Nordanstig ca 14 000 invånare. Befolkningstalet har därefter kontinuerligt och konstant sjunkit med undantag för några år i början – mitten av 1980 – talet då det steg något för att sedan åter dala. Den 1 januari 2011 fanns 9 611 invånare i kommunen.

År 2010 arbetade 3 152 personer i Nordanstig. Cirka 20 % arbetade inom tillverkningsindustrin. Andelen är hög och det är också en näringsgren som i hög grad påverkas av effektiviseringar. Även vård och omsorgsverksamhet sysselsätter en stor andel av

befolkningen, ca 22 %, d.v.s. ca 700 personer. Det går inte att direkt av denna statistik läsa ut hur många som arbetar i kommunens framtidsbransch, besöksnäring och turism. Inom hotell och restaurang arbetade enligt statistiken 84 personer. (Av den TEM (Resurs AB) -utredning som gjordes år 2010 framgår att 130 personer var årssysselsatta inom rese- och turismnäringen. Branschen omsatte samma år 187 Mkr i kommunen.) Verksamheter som finans-, informations- och företagstjänster sysselsatte totalt ca 150 personer i kommunen. Dessa tjänster utvecklas på de större arbetsmarknaderna.

Motsvarande uppgifter för Hudiksvall var 16 999 sysselsatta i kommunen. Ungefär samma andel som i Nordanstig återfanns inom tillverkningsindustrin (20 %) och inom vården (20 %). Totalt sysselsatte således dessa två näringsgrenar ca 40 % av den förvärvsarbetande befolkningen i Hudiksvall. Verksamheterna finans-, informations- och företagstjänster sysselsatte totalt ca 1 560 personer. Ca 1700 personer (10 %) arbetade inom handel.

I den omvärldsanalys som gjordes av Region Gävleborg i slutet av år 2007¹, men som grundar sig på tidigare års statistik kan vi konstatera att i FA² Hudiksvall (Hudiksvall och Nordanstig) fanns en i och för sig snabb regional tillväxt i de delar av industrin som växte snabbt i riket.

Det påverkade sysselsättningstillväxten positivt. Tillväxten komprimerade dock inte den snabba sysselsättningsminskningen i den krympande delen av industrin. Effekterna av den totala sysselsättningstillväxten var och är sannolikt fortfarande stora och negativa genom det faktum att tillväxten i den i riket snabbt växande privata tjänstesektorn har varit långsammare här.

FA Hudiksvall bedömdes ha en oproportionellt hög andel av länets strukturproblem. Den tillväxtproblematik som finns i Gävle har generellt stor betydelse för på den långsamma sysselsättningstillväxten i länet.

Enligt omvärldsanalysen kunde vissa positiva möjligheter skönjas inför framtiden. Det var:

1. Innovationsaktiviteterna är höga i samtliga FA-regioner i länet
2. Länet näringsliv har en bra position i de branscher som kommer att växa på grund av långvarig globalt hög efterfrågan.

Det var fem branscher inom tillverkningsindustrin som bedömdes som tillväxtbranscher: maskinindustrin, övrig tillverkningsindustri, metallvaruindustri, annan träindustri och transportmedelsindustri. Bidraget till den totala sysselsättningstillväxten i industrin är relativt jämt fördelat på de fyra förstnämnda branscherna.

Vad kan och bör lokala aktörer göra för att förbättra tillväxten?

Rubriken definierar den fråga som är den kanske allra viktigaste för kommunala aktörer som vill att näringslivsverksamheten i kommunen ska vara så bra som möjligt.

Myndigheten Tillväxtanalys har regeringens uppdrag att analysera och utvärdera svensk tillväxtpolitik. Det övergripande målet är att stärka den svenska konkurrenskraften och att

¹ Tillväxtanalys för Gävleborgs län , WSP 2007-11-10

² FA, Funktionellt arbetsmarknadsområde

skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag i alla delar av landet.
(http://www.tillvaxtanalys.se/sv/publikationer/working_paper-pm/article0047.html).

Definitionen på vad tillväxt är varierar. Vissa anser att tillväxt är synonymt med långsiktig ökning av produktionsvärdet och således i hög grad definieras i termer av ekonomisk tillväxt, medan andra hävdar att tillväxten ska vara såväl ekologisk som ekonomisk och social, och inriktas mot mer värdeskapande aktiviteter. Ytterligare en definition är att när fler jobb skapas och fler personer finns i jobb så är det ett tecken på ökad tillväxt.

Några slutsatser som myndigheten drar är:

- En proaktiv näringslivspolitik anses behöva bygga på någon form av kvalitativ förändring. Betydelsen av kunskap, teknik och innovationer betonas.
- Generellt kan sägas att tillväxtpolitiken är mest tydlig på nationell nivå. Nationellt är det i hög grad sådana institutioner som reglerar rättsstatens kvalitet, en effektiv offentlig förvaltning, väldefinierade äganderätter och frånvaro av maktmissbruk och korruption samt ekonomisk frihet som avgör tillväxtnivåer. Det är också på nationell nivå de stora besluten om infrastrukturell utbyggnad tas. Det blir mer komplicerat att veta vad som är framgångsrik näringspolitik på regional och lokal nivå.
- Befolkningsstillväxten verkar även i framtiden koncentreras mot större urbana regioner. Möjligheterna att påverka skeendet kan ofta te sig tuff, men naturligtvis är förutsättningarna olika för små kommuner i t.ex. Mälardalen och i Västerbottens inland.
- En faktor som betraktas som viktig är det ”goda politiska ledarskapet”. Begreppet är oprecist uttryckt och svårt att definiera, men allmänt så anses det höra samman med politisk enighet genom samarbets- och kompromissvilja, frånvaro av personliga schismer och ”bypolitik”.
- Forskning visar att företag sätter stort värde på en väl fungerande, icke-byråkratisk och opartisk kommunal förvaltning. En annan förutsättning i tillväxtpolitikens företagsinriktade dimension är att även om det är få företag som tackar nej till skattesubventioner och andra förmåner, är det få företag som låter en lokalisering styras av sådana faktorer. En annan faktor som ofta lyfts fram är social tillit.
- Det finns inte någon standardmodell som talar om hur lokal och regional tillväxt ska genomföras. Tvärtom, mycket talar för att genuin lokal tillväxtpolitik måste anpassas till de specifika förutsättningar som råder i den aktuella kommunen. Sannolikt får mindre orter ut mer av skattekrona om de investeras i det grundläggande välfärdsuppdraget, optimerar den kommunala förvaltningens funktion alternativt arbetar med det som är unika resurser för den aktuella platsen. Oavsett valet bör, enligt Tillvaxtanalys, tillväxtpolitiken satsa på generella instrument istället för att gynna vissa segment av ekonomin som just då förefaller ha störst tillväxtskapande potential. ”Det handlar således inte i första hand av att utse vinnare och satsa på dem utan att bygga en god beredskap för att hantera det oväntade samt, om det är möjligt, utveckla och dra nytta av sådant som kan anses vara unikt för just den aktuella kommunen eller regionen.” Ett varnande finger höjs således för sådana satsningar som befinner sig i gränslandet till vad som är lagligt och etiskt. ”I syfte att hävda sig i konkurrensen om

invånare, turister och företagsetableringar är det många kommuner som sjuösa kreativa lösningar som i bästa fall har ifrågasatt effekt, i sämsta fall är direkt samhällsekonomiskt skadliga.”